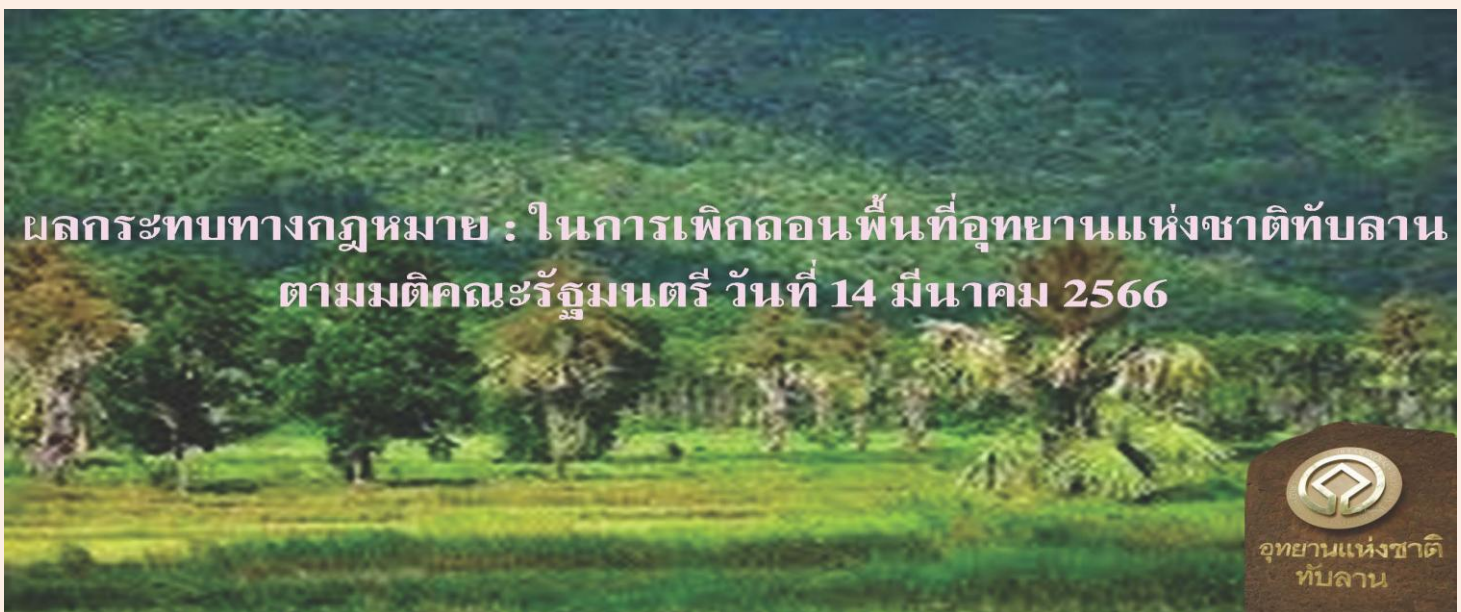

ผลกระทบทางกฎหมาย : ในการเพิกถอนพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 14 มีนาคม 2566

ผลกระทบทางกฎหมาย:

ในการเพิกถอนพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลานตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 14 มีนาคม 2566

โดย ลักคณา พบรมเย็น

มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 14 มีนาคม 2566 เห็นชอบตามแนวทางการดำเนินงานตามมติที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ครั้งที่ 2/2566 วันที่ 10 มีนาคม 2566 ที่เห็นชอบในแนวทางการใช้เส้นปรับการสำรวจแนวเขตปี พ.ศ. 2543 ในการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน 1 : 4000 (One Map) เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐซ้อนทับกันในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน สำหรับการดำเนินงานในพื้นที่ที่กั้นออกจากเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน **ให้กรมอุทยานแห่งชาติฯ และกรมป่าไม้ ส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชนอยู่อาศัยทำกินตามแนวทาง คทช.** โดยให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และระเบียบ”¹

การเพิกถอนพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วน เพื่อส่งมอบให้ ส.ป.ก.ดำเนินการจัดให้ประชาชนอาศัยอยู่ทำกินตามมติดังกล่าว เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากและเกิดความขัดแย้งทางความคิด โดยกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เห็นว่ามติดังกล่าวเอื้อประโยชน์ต่อนายทุน และเป็นการนิรโทษกรรมผู้ถูกดำเนินคดีในข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าในช่วงที่มีนโยบายทวงคืนผืนป่าเพื่อมิให้ต้องรับโทษ ด้วยผลของหลักกฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมาย² ส่วนกลุ่มรับรองสิทธิในที่ดินให้แก่ประชาชน เห็นว่าเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อยู่มากว่า 20 ปี³ ส่งผลให้ประชาชนออกมาคัดค้านการเพิกถอนพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน

¹ กรมป่าไม้ ร่วมประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.). สืบค้นจาก <https://www.forest.go.th/blog/2023/03/กรมป่าไม้-ร่วมประชุมคทช-2/> . 9 กันยายน 2568

² นนทบุรี ไผ่เจริญ. สังคมวิพากษ์เดือด ปมรัฐเสนอถอนพื้นที่อุทยานทับลาน 2.6 แสนไร่. Benar News สืบค้นจาก <https://www.benarnews.org/thai/news/th-thap-lan-revocation-07092024121727.html> : 9 กันยายน 2568

³ นราวิชญ์ เชาวนดี.พัชรวาทมอบ 3 นโยบายเร่งด่วน “กรณีเพิกถอนอุทยานแห่งชาติทับลานให้ สปก.” สืบค้นจาก

จำนวน 265,286.58 ไร่ นำไปสู่การทำให้ประชากรวิจารณ์สำรวจความคิดเห็นของประชาชนโดยคนเห็นด้วยมีเพียง 45,215 คน (4.8%) และคนไม่เห็นด้วย 901,892 คน (95.2%)⁴ แต่หน่วยงานภาครัฐยังคงดำเนินการต่อจนกลายเป็นนิติสงครามที่ต่างฝ่ายต่างอ้างกฎหมายในมุมมองของตน

ดังนั้น หากใช้หลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่าง **กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ** ที่ต้องการคุ้มครองสาธารณสุขสมบัติของแผ่นดินประเภทเพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือทรัพยากรที่รัฐถือครองและหวงห้ามเพื่อการคุ้มครองอนุรักษ์ไว้โดยเฉพาะ ไม่ใช่สำหรับให้พลเมืองใช้ร่วมกันทั่วไป กับ **กลุ่มรับรองสิทธิในที่ดินแก่ประชาชน** ภายใต้แนวคิดการรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่อาศัยอยู่และทำกินมาแต่ดั้งเดิม คงต้องพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1. ความชอบด้วยกฎหมายของมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 14 มีนาคม 2566 ที่เห็นชอบตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ครั้งที่ 2/2566

มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 14 มีนาคม 2566 เห็นชอบตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ครั้งที่ 2/2566 ออกมาโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ข้อ 7 ที่กำหนดให้อำนาจคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติดำเนินการเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐและมาตรการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ แต่ผลการพิจารณาตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาลซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดทางการเมืองของฝ่ายบริหารเพื่อให้หน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐถือปฏิบัติ ต้องกระทำอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

แต่มติคณะรัฐมนตรีมีสถานะเป็นเพียงกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือนโยบายที่ออกโดยคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาล มิได้มีสถานะเป็นกฎหมาย จะขัดหรือแย้งกับกฎหมายไม่ได้ โดยมติคณะรัฐมนตรีมีผลใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร⁵ ดังนั้น สถานะของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2566 จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ คงต้องพิจารณาดังนี้

1.1 การสำรวจแนวเขตปี พ.ศ. 2543 ใช้ในการเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานหรือไม่ อย่างไร
ที่มาในการจัดทำแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน พ.ศ.2543 เกิดจาก มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เห็นชอบในการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ โดยให้มีการตรวจสอบพิสูจน์การครอบครองที่ดินของราษฎรทั่วประเทศ อันเนื่องมาจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

<https://greennews.agency/?p=38347> : 9 กันยายน 2568

⁴Spring New.เปิดผลสำรวจเพิกถอนป่า “อุทยานแห่งชาติทับลานคนไม่เห็นด้วย 901,892 คน. สืบค้นจาก <https://www.springnews.co.th/keep-the-world/environment/851491> : 9 กันยายน 2568

⁵ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.ข้อเสนอแนะ/คำถามที่พบบ่อย. สืบค้นจาก : https://www.soc.go.th/?page_id=1045 : 9 กันยายน 2568

แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 46⁶ ซึ่งให้การรับรองสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการจัดการ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน จึงมีการสำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจนและขึ้นทะเบียนผู้ครอบครอง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า ดังนี้

1.1.1 หลักเกณฑ์ในการจัดทำแนวเขตตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541⁷

หลักเกณฑ์ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดิน ได้แบ่งเป็นพื้นที่ออกเป็น 2 พื้นที่ดังนี้

ประการที่ 1 พื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติ

กรณีพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตรและพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจที่เสื่อมสภาพ ให้กรมป่าไม้ได้มอบพื้นที่ดังกล่าวให้ ส.ป.ก. นำไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามนโยบายรัฐบาล

ประการที่ 2 พื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย

พื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี ได้กำหนดขึ้นเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่าหายาก เพื่อการป้องกันภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัยและการพังทลายของดิน **นโยบายของรัฐตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ยืนยันที่จะไม่นำพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายและป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรีไปดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม** โดยให้กรมป่าไม้ (ขณะนั้นยังมีได้ แยกเป็น กรมอุทยานแห่งชาติฯ) สำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจนและขึ้นทะเบียนผู้ครอบครอง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน⁸ ตามที่กำหนดไว้ในพ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

⁶ มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

⁷ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541,น.11-12 สืบค้นจาก : <http://www.fca16.com/upload/files/org02/3333.pdf> : 18 สิงหาคม 2567 หรือ สืบค้นจาก : <https://www.facebook.com/photo?fbid=1268735735254355&set=pcb.1268735868587675> : วันที่ 28 กันยายน 2567

⁸ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541,น.11-12 สืบค้นจาก : <http://www.fca16.com/upload/files/org02/3333.pdf> : 18 สิงหาคม 2567 หรือ สืบค้นจาก : <https://www.facebook.com/photo?fbid=1268735735254355&set=pcb.1268735868587675> : วันที่ 28 กันยายน 2567

1.1.2 วัตถุประสงค์ในการจัดทำแนวเขตเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน ปี พ.ศ.2543

พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 64⁹ เป็นหลักฐานที่ชี้ชัดได้ว่า วัตถุประสงค์ในการจัดทำข้อมูลและแนวเขตที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน พ.ศ.2543 เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ ภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะนำข้อมูลเหล่านี้ไปจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติเพื่อให้คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบและตราเป็นพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตพื้นที่โครงการดังกล่าวพร้อมแผนที่แนบท้ายด้วยเช่นกัน โดยมีได้สิทธิในที่ดินนั้น ตามบทบัญญัติในมาตรา 64 วรรคสอง มิใช่การเพิกถอนอุทยานแห่งชาติทับลาน เพื่อส่งมอบให้ ส.ป.ก.นำไปดำเนินการจัดให้ประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ดังนั้น มติคณะรัฐมนตรีเมื่อ วันที่ 14 มีนาคม 2566 ที่ให้กรมอุทยานแห่งชาติฯ ส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชนอยู่อาศัยทำกินตามแนวทาง คทช. **จึงขัดกับนโยบายรัฐตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541** ซึ่งเป็นที่มาในการจัดทำแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน พ.ศ.2543 และ**ขัดต่อบทบัญญัติ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 มาตรา 64** ที่ให้นำข้อมูลการสำรวจแนวและการถือครองที่ดินไปจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ โดยมีให้สิทธิในที่ดิน และ**ขัดบทบัญญัติ พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มาตรา 26 (3)**¹⁰ ที่มีให้นำพื้นที่เขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี มาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

⁹ มาตรา 64 ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง และรัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติที่มีการประกาศกำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติโดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาตามวรรคสองต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ ภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบาย การปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ 17 มิถุนายน พุทธศักราช 2557 โดยต้องจัดให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา และมีระยะเวลาการบังคับใช้คราวละไม่เกินสี่ปี และอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนในการอนุรักษ์ พันธุ์ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการสิ้นสุด การอยู่อาศัยหรือทำกิน และมาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินโครงการ

¹⁰ มาตรา 26 เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว

1.2 อุทยานแห่งชาติทับลานมีความทับซ้อนของแนวเขตหรือไม่ อย่างไร

การพิจารณาว่าอุทยานแห่งชาติทับลานมีความทับซ้อนของแนวเขตพื้นที่หรือไม่ คงต้องพิจารณาจากกฎหมายที่เข้าไปมีผลในพื้นที่ที่ดังกล่าวว่า “ป่าบุกรุกคน” หรือ “คนบุกรุกป่า” โดยพื้นที่บริเวณอุทยานแห่งชาติทับลาน เป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวร ตามมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2506 กำหนดให้ ป่าภูเขาหลวง ป่าวังน้ำเขียว และป่าแก่งดินสอ ป่าแก่งใหญ่ และป่าเขาสะโตน รวมทั้งป่าครบุรี เป็น “ป่าไม้ถาวร” ทำให้ พ.ร.บ.คุ้มครองและสงวนป่า พ.ศ.2481 เข้าไปมีผลในพื้นที่พิพาทดังกล่าวและกลายเป็นพื้นที่คุ้มครองและสงวนหวงห้ามตั้งแต่ปี พ.ศ.2506 และถือเป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504¹¹ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวถูกคุ้มครองให้เป็น “ป่าอนุรักษ์หรือป่าไม้ถาวร” และมีบทบัญญัติของกฎหมายเข้าไปมีผลในพื้นที่ดังกล่าวในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

1.2.1 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มาตรา 12

พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 ออกมาบังคับใช้มีผลให้พ.ร.บ.คุ้มครองและสงวนป่า พ.ศ.2481 ถูกยกเลิกโดยมาตรา 3¹² ทำให้พื้นที่ป่าไม้ถาวรบริเวณที่จะถูกประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน ตกอยู่ภายใต้บังคับของ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 ตามบทบัญญัติในมาตรา 3 วรรคสอง¹³ โดยแต่ละพื้นที่มีกฎกระทรวงออกมาสงวนและคุ้มครองพื้นที่ป่าบริเวณดังกล่าว ดังนี้

(3) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามประมวลกฎหมายที่ดินและที่ดินนั้นอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือเขตที่ดินที่ได้จำแนกให้เป็นเขตป่าไม้ถาวร ตามมติคณะรัฐมนตรี ให้ ส.ป.ก.มีอำนาจนำที่ดินมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

¹¹ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 เห็นชอบอนุมัติประกาศเขตป่าที่จะสงวนคุ้มครองในจังหวัดต่างๆ ซึ่งถูกเรียกว่า "ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี"

¹² มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช ๒๔๘๑

(๒) พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๖

(๓) พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๗

¹³ มาตรา ๓ วรรคสอง บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

พื้นที่ ต.สะแกราช และต.วังน้ำเขียว อ.ปักธงชัย ถูกประกาศเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ในส่วนป่าวังน้ำเขียว ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 505 (พ.ศ.2515)¹⁴ และในส่วนของป่าเขาภูหลวง ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 576 (พ.ศ. 2516)¹⁵ ต่อมาพื้นที่บางส่วนของ ต.สะแกราช ได้แยกออกมาเป็นตำบลวังน้ำเขียว ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 22 พฤษภาคม 2518¹⁶ และได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินในอำเภอปักธงชัย โดยใช้แนวเขตการปกครองท้องที่ระดับอำเภอตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปักธงชัย และอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ.2521¹⁷ ทั้บซ้อนลงไปกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ

แต่กฎกระทรวงฉบับที่ 1,144 (พ.ศ.2528)¹⁸และกฎกระทรวงฉบับที่ 1,145 (พ.ศ.2528)¹⁹ เป็นหลักฐานยืนยันว่ากรมป่าไม้ยังคงสงวนและคุ้มครองพื้นที่ ต.สะแกราช และต.วังน้ำเขียว อ.ปักธงชัย และตำบลกระเซ้หิน อ.ครบุรี ไว้เป็นพื้นที่ป่าถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีโดยมิได้ส่งมอบให้ ส.ป.ก. ไปดำเนินการแต่อย่างใด ปรากฏในหมายเหตุกฎกระทรวงทั้งสองฉบับดังกล่าว มิได้มีการส่งมอบให้ ส.ป.ก. ดำเนินการ

พื้นที่ ต.จระเข้หิน และต.โคกกระชาย อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา ในส่วนของป่าครบุรีถูกประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 176 (พ.ศ. 2509)²⁰ โดยกฎกระทรวงฉบับที่ 1,145 (พ.ศ. 2528)²¹ ถูกประกาศออกมาเป็นหลักฐานยืนยันว่ากรมป่าไม้ยังคงกันพื้นที่ป่าใน ต.จระเข้หิน และต.โคกกระชาย อ.ครบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวร มิได้มีการส่งมอบให้ ส.ป.ก.แต่อย่างใด

พื้นที่ ต.สระตะเคียนและต.โคกกระชาย อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา

พื้นที่ตำบลสระตะเคียน ในส่วนป่าครบุรี ได้ถูกประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 176 (พ.ศ. 2509)²² ซึ่งเดิม ต.โนนสมบูรณ์ เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตการปกครองของตำบลสระตะเคียน ในปี 2520 มีการตั้งกิ่งอำเภอเสิงสาง อ.ครบุรี ทำให้ตำบลโนนสมบูรณ์ แยกออกมา ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 16 กันยายน 2520²³ ก่อนประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับลานพื้นที่ดังกล่าวและยังคงเป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวรที่ได้รับการสงวนคุ้มครอง ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 จนกระทั่งมีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับซ้อนลงไปในพื้นที่ดังกล่าว

¹⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 89 ตอนที่ 198 ฉบับพิเศษ วันที่ 26 ธันวาคม 2515 หน้า 238-239

¹⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 90 ตอนที่ 125 ฉบับพิเศษ วันที่ 2 ตุลาคม 2516 หน้า 475-476

¹⁶ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ตั้งและเปลี่ยนแปลงเขตตำบลในท้องที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 92 ตอนที่ 109 วันที่ 10 มิถุนายน 2518 หน้า 1405-1411

¹⁷ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 95 ตอนที่ 107 ฉบับพิเศษ วันที่ 2 ตุลาคม 2521 หน้า 4-6

¹⁸ โปรดดูหมายเหตุ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 102 ตอนที่ 199 ฉบับพิเศษ วันที่ 30 ธันวาคม 2528 หน้า 3

¹⁹ Ibid,p.5

²⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 83 ตอนที่ 119 ฉบับพิเศษ วันที่ 31 ธันวาคม 2509 หน้า 49-50

²¹ โปรดดูหมายเหตุ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 102 ตอนที่ 199 ฉบับพิเศษ วันที่ 30 ธันวาคม 2528 หน้า 5

²² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 83 ตอนที่ 119 ฉบับพิเศษ วันที่ 31 ธันวาคม 2509 หน้า 49-50

²³ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 94 ตอนที่ 93 ฉบับพิเศษ วันที่ 4 ตุลาคม 2520 หน้า 4121-4130

พื้นที่ ต.บุพราหมณ์ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี

เดิม ต.ทุ่งโพธิ์ อ.นาดี ถูกประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎกระทรวง 239 (พ.ศ.2510)²⁴ ในขณะนั้นพื้นที่ตำบลบุพราหมณ์อยู่ในเขตการปกครองของหมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอกบินทร์บุรี ในปี พ.ศ. 2517 อำเภอกบินทร์บุรีได้แบ่งพื้นที่การปกครองเป็นกิ่งอำเภอนาดีตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลง วันที่ 21 มิถุนายน 2517²⁵ ให้ยกฐานะตำบลบุพราหมณ์แยกออกมาจากตำบลทุ่งโพธิ์ โดยพื้นที่อำเภอนาดี จ.ปราจีนบุรี ถูกประกาศให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอนาดี อำเภอกบินทร์บุรี และอำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ.2518²⁶ ทับซ้อนกับ เขตป่าสงวนแห่งชาติ

แต่กฎกระทรวงฉบับที่ 812 (พ.ศ.2521)²⁷ และกฎกระทรวงฉบับที่ 895 (พ.ศ.2523)²⁸ เป็นหลักฐาน ทางราชการที่ยืนยันได้ว่า กรมป่าไม้ได้กันแนวเขตเพื่อส่งมอบให้ไปดำเนินการตามโครงการปฏิรูปที่ดินเฉพาะ พื้นที่อื่นที่แยกออกจาก ต.ทุ่งโพธิ์ และยังคงกำหนดให้พื้นที่ตำบลบุพราหมณ์ ตำบลทุ่งโพธิ์ กิ่งอำเภอนาดี เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ มิได้ส่งมอบให้ ส.ป.ก.ปรากฏตามหมายเหตุท้ายกฎกระทรวงทั้งสองฉบับ ดังนั้น ประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน ปี พ.ศ.2524 ทับซ้อนลงไปในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ต.บุพราหมณ์ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.นาดี จึงมิได้ทับซ้อนกับแนวเขตปฏิรูปที่ดินแต่อย่างใด

ดังนั้น สถานะที่ดินในพื้นที่ป่าวังน้ำเขียวและป่าครบุรี ต.สะแกราช ต.วังน้ำเขียว อ.ปักธงชัย ต.ครบุรี ต.จระเข้มหิน ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี และ ต.สระตะเคียน ต.โนนสมบูรณ์ อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา และป่า แก่งดินสอ ป่าแก่งใหญ่ และป่าเขาสะโตน ในท้องที่ ต.บุพราหมณ์ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี ยังคงเป็น พื้นที่ที่อยู่เขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2506 ที่ได้รับการสงวนและคุ้มครอง ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 ก่อนมีการประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน และตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มาตรา 12 วรรคหนึ่ง²⁹ กำหนดให้ **ผู้ที่มีสิทธิหรือได้ทำประโยชน์ในเขต ป่าสงวนแห่งชาติก่อนวันที่มีการประกาศกฎกระทรวงกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติ ยื่นคำร้องต่อนายอำเภอ** เพื่อส่งต่อไปยังคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขต **ถ้าไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนด ให้ถือว่าสละสิทธิหรือประโยชน์นั้น**

ดังนั้น ผู้ที่กล่าวอ้างว่าอาศัยอยู่และทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลานมาก่อนประกาศเขตป่า แต่ มิได้ดำเนินการยื่นคำร้องคัดค้านต่อนายอำเภอ ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะนั้น ย่อมถือว่า สละสิทธิหรือประโยชน์ดังกล่าวโดยผลของกฎหมาย **จึงเห็นได้ว่า บทบัญญัติของพ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ**

²⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 84 ตอนที่ 109 วันพุธที่ 7 พฤศจิกายน 2510 หน้า 918-916

²⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 91 ฉบับพิเศษ ตอนที่ 115 วันที่ 4 กรกฎาคม 2517 หน้า 11

²⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 92 ตอนที่ 267 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 31 ธันวาคม 2518 หน้า 1-3

²⁷ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 94 ตอนที่ 108 วันที่ 3 ตุลาคม 2521 หน้า 570-571

²⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 167 ฉบับพิเศษ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2523 หน้า 3-4

²⁹ มาตรา 12 บุคคลใดอ้างว่ามีสิทธิหรือได้ทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยอยู่ ก่อนวันที่กฎกระทรวง กำหนดป่าสงวนแห่งชาตินั้นใช้บังคับ ให้ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อนายอำเภอ แห่งท้องที่ภายในกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับ แต่วันที่กฎกระทรวงนั้นใช้บังคับ ถ้าไม่ยื่นคำร้องภายใน กำหนดดังกล่าว ให้ถือว่าสละสิทธิหรือประโยชน์นั้น...

พ.ศ.2507 มาตรา 12 ได้แก้ไขปัญหาการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับที่ดินทำกินของชาวบ้านไว้ชัดเจน ซึ่งต้องโต้แย้งภายในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการบุกรุกใหม่และการกล่าวอ้างสิทธิในที่ดิน

1.2.2 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มาตรา 6

พระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าวังน้ำเขียวและป่าครบุรี ในท้องที่ ต.สะแกราช ต.วังน้ำเขียว อ.ปักธงชัย ต.ครบุรี ต.จระเข้มหิน ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี และ ต.สระตะเคียน ต.โนนสมบูรณ์ อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา และป่าแก่งดินสอ ป่าแก่งใหญ่ และป่าเขาสะโตน ในท้องที่ ต.บุพราหมณ์ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี ให้เป็นอุทยานแห่งชาติในปี 2524³⁰ โดยใช้แนวเขตการปกครองท้องที่ของตำบลตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ ทำให้ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 เข้าไปมีผลใช้บังคับในพื้นที่ดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม 2524 ทับซ้อนลงไปเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อต้องการให้พื้นที่ที่สงวนรักษาไว้เป็นพื้นที่ป่าที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่เข้มงวดขึ้น เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เช่น พันธุ์ไม้ และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่าและภูเขาให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไปปรากฏ ตามหมายเหตุ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 เพื่ออนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของชาติ และเพื่อประโยชน์ของอนุชนรุ่นหลัง³¹

พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มาตรา 6³² กำหนดไว้ชัดว่า **ที่ดินที่ประชาชนมีกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ.2497 ไม่ถือว่าเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติโดยผลของกฎหมาย** ทำให้พื้นที่ ต.สะแกราช ต.วังน้ำเขียว อ.ปักธงชัย ต.ครบุรี ต.จระเข้มหิน ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี และ ต.สระตะเคียน ต.โนนสมบูรณ์ อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา และพื้นที่ต.บุพราหมณ์ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี ที่มีเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน ได้แก่โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 หรือน.ส.3ก) ใบเหี้ยบย่ำ หรือ ส.ค. เป็นต้น ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนที่อยู่มาแต่ดั้งเดิม ไม่ถือว่าอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทับลานโดยผลของกฎหมาย ตามหลักฐานเอกสารสิทธิที่ออกตามประมวลกฎหมายที่ดิน

อีกทั้ง บทบัญญัติในประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 2³³ ถือว่าที่ดินที่เอกชนไม่มีกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองโดยชอบตามประมวลกฎหมายที่ดิน ย่อมตกเป็นที่ดินของรัฐ ทำให้รัฐมีอำนาจจัดการที่ดินดังกล่าวได้ ดังนั้นการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน จึงชอบด้วยกฎหมาย ผู้ที่กล่าวอ้างว่าครอบครอง

³⁰ ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่มที่ 98 ตอนที่ 210 วันที่ 23 ธันวาคม 2524 หน้า 20-23

³¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 78 ตอนที่ 80 วันที่ 3 ตุลาคม 2504 หน้า 1071

³² มาตรา 6 เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติ เป็นที่น่าสนใจให้คงอยู่ใน สภาพธรรมชาติเดิม เพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน ก็ให้มีอำนาจกระทำได้ โดยประกาศพระราชกฤษฎีกาและให้มี แผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า "อุทยานแห่งชาติ" ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น ต้องเป็นที่ดินที่ มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใด ซึ่งมีใช้ทบวงการเมือง

³³ มาตรา 2 กำหนดว่าที่ดินซึ่งมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของ บุคคลหนึ่งบุคคลใดให้ถือว่าเป็นของรัฐ

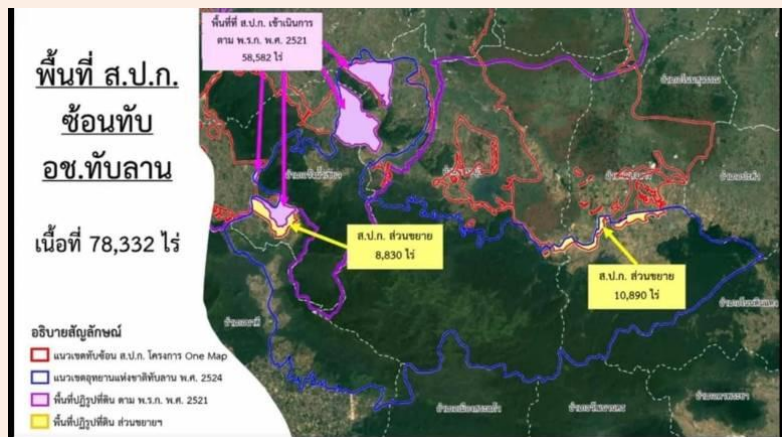
และทำประโยชน์มาก่อนประกาศเขตป่าย่อมสามารถพิสูจน์สิทธิในที่ดินบริเวณอุทยานแห่งชาติได้โดยยื่นคำร้องต่อศาล³⁴ ตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2553³⁵ มาตรา 8³⁶ หากไม่มีการพิสูจน์สิทธิที่ดินดังกล่าวก็ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562

1.2.3 พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 มาตรา 26 (3)

ในขณะที่มีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับลานในปี พ.ศ.2524 กฎหมายปฏิรูปที่ดินที่มีผลใช้บังคับคือ พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 (ฉบับแรก)³⁷ และฉบับที่ 2 (พ.ศ.2519) ซึ่งมาตรา 26 (3)³⁸ กำหนดไว้ชัดเจนว่า “ที่ดินที่ ส.ป.ก.มีอำนาจดำเนินการปฏิรูปที่ดินได้ **ต้องอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือเขตที่ดินที่ได้จำแนกให้เป็นเขตป่าไม้อาคารตามมติคณะรัฐมนตรี**” ดังนั้น ส.ป.ก.

ไม่สามารถดำเนินการปฏิรูปที่ดินในพื้นที่ที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติและเขตป่าไม้อาคาร

หาก ส.ป.ก.เข้าไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติทับลาน ย่อมเป็นการกระทำที่มีชอบ ขัดกับมาตรา 23 (2)

พื้นที่ ต.สะแกราช และต.วังน้ำเขียว อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา ได้ถูกประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดินทั้งอำเภอ ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปักธงชัย และอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ.2521³⁹ และ พื้นที่ ต.บุพราหมณ์ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี ได้ถูกประกาศเป็นพื้นที่ปฏิรูปที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอนาดี

³⁴ ศิริรัตน์ ทรัพย์ไพฑูรย์. คำบรรยายเรื่องแบบการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) และทะเบียนการครอบครองที่ดิน. สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดิน. กรมที่ดิน, 2559 น.143

³⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 29 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551 หน้า 50-55

³⁶ มาตรา 8 วรรคหนึ่ง ให้ผู้ซึ่งได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ โดยมีหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน และยังมีได้ยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ นำหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดินนั้นมายื่นคำขอเพื่อออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

³⁷ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 92 ตอนที่ 54 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 5 มีนาคม 2518 หน้า 10-16

³⁸ มาตรา 26 เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว

(3) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามประมวลกฎหมายที่ดินและที่ดินนั้นอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือเขตที่ดินที่ได้จำแนกให้เป็นเขตป่าไม้อาคาร ตามมติคณะรัฐมนตรี ให้ ส.ป.ก.มีอำนาจนำที่ดินมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

³⁹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 95 ตอนที่ 107 ฉบับพิเศษ วันที่ 2 ตุลาคม 2521 หน้า 4-6

อำเภออินทร์บุรี และอำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ.2518⁴⁰ ซึ่งเป็นการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ แต่ ส.ป.ก.ไม่สามารถเข้าดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าวได้ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวยังคงมีสถานะเป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504⁴¹ ที่ได้รับการสงวนและคุ้มครองตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ส.ป.ก.จึงไม่อาจดำเนินการปฏิรูปที่ดินได้ในพื้นที่พิพาทดังกล่าวได้ ตามบทบัญญัติในพ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 (ฉบับแรก)⁴²และฉบับที่ 2 (พ.ศ.2519) มาตรา 26 (3)

แม้ต่อมาพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 แก้ไขมาตรา 26 โดยมาตรา 26(4)⁴³ กำหนดให้ ให้ถือว่าพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินมีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในที่ดินแปลงนั้นก็ตาม แต่ในขณะที่บทบัญญัตินี้ใช้บังคับ พื้นที่ดังกล่าวได้ถูกประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน ซึ่งถือว่าเป็นป่าอนุรักษ์หรือป่าไม้ถาวร ที่ ส.ป.ก.ไม่สามารถนำมาปฏิรูปที่ดินตามมาตรา 26 (3) ได้อีกเช่นกัน

สำหรับพื้นที่ ต.จระเข้หิน ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี ได้ถูกประกาศเขตปฏิรูปที่ดินทั้งอำเภอครบุรี ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมาให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2531⁴⁴ และ พื้นที่ต.สระตะเคียนและตำบลโคกกระชาย อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา ได้ถูกประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมาให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ.2531⁴⁵ ซึ่งเป็นการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินภายหลังที่มีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ จึงไม่อยู่ในอำนาจที่ ส.ป.ก.จะเข้าดำเนินการได้ตามพ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 มาตรา 26 (3) เช่นกัน

ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15189/2558 วางหลักไว้ชัดว่า พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 มาตรา 26 (4) เป็นเพียงการกำหนดขอบเขตของที่ดินที่จะทำการปฏิรูปที่ดินเท่านั้น ไม่ได้มีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในทันที พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติยังคงเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอยู่เช่นเดิม จนกว่าจะได้มีการส่งมอบพื้นที่ให้แก่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อดำเนินการจัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ได้รับอนุญาตตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดต่อไป สอดคล้องกับบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมป่าไม้

⁴⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 92 ตอนที่ 267 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 31 ธันวาคม 2518 หน้า 1-3

⁴¹ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 อนุมัติประกาศเขตป่าที่จะสงวนคุ้มครองในจังหวัดต่างๆ ซึ่งถูกเรียกว่า "ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี"

⁴² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 92 ตอนที่ 54 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 5 มีนาคม 2518 หน้า 10-16

⁴³ มาตรา 26 เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว

(4) ถ้าเป็นที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินเขตป่าสงวนแห่งชาติส่วนใดแล้ว เมื่อ ส.ป.ก. จะนำที่ดินแปลงใดในส่วน นั้นไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินมีผลเป็นการ เพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในที่ดินแปลงนั้น และให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้โดยไม่ต้องดำเนินการเพิกถอนตามกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ

⁴⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 105 ตอนที่ 131 วันที่ 9 สิงหาคม 2531 หน้า 273-275

⁴⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 105 ตอนที่ 241 ฉบับพิเศษ ลงวันที่ 31 ธันวาคม 2531 หน้า 4-6

และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ว่าด้วย แนวทางการปฏิบัติในการกันพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ กลับคืนกรมป่าไม้ พ.ศ. 2538 ⁴⁶ กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกันพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ไม่สมควรนำไปปฏิรูปที่ดินก่อนจะดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

บทบัญญัติกฎหมายที่แก้ไขปัญหาคความทับซ้อน

- 1.พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มาตรา 6
2. พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มาตรา 12
- 3.พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 มาตรา 26 (3) ฉบับแรก

ดังนั้น การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน จึงชอบด้วยกฎหมาย มิได้มีความทับซ้อนเรื่องแนวเขตแต่อย่างใด โดยใช้แนวเขตการปกครองท้องที่ของตำบลตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาคความทับซ้อนของพื้นที่ไว้อย่างชัดเจน ความทับซ้อนของแนวเขตที่เกิดขึ้นคงต้องพิจารณาต่อไปว่าเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติทับลานหรือไม่ อย่างไร

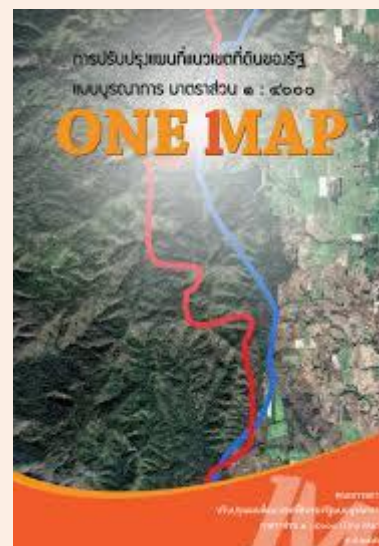
1.3 การดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (One Map) ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ครั้งที่ 2/2566 เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือไม่

ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลานคงต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน 1 : 4000 (One Map)⁴⁷ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2558⁴⁸ ดังนี้

1.3.1 หลักเกณฑ์ในการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ(One Map)

พื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลานทับซ้อนกันเขตปฏิรูปที่ดิน ต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

หลักเกณฑ์ที่ 6 : อุทยานแห่งชาติทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดินพิจารณาดังนี้

⁴⁶ บันทึกข้อตกลงระหว่างกรมป่าไม้และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการกันพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติกลับคืนกรมป่าไม้ พ.ศ.2538 สืบค้นจาก : https://alro.go.th/uploads/org/legal_aff/download/article/article_20181114154107.pdf สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2567

⁴⁷ คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตรา 1 : 4000 (One Map). การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน 1 : 4000 One Map). จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 2559 สืบค้นจาก : https://www.pacc.go.th/pacc_2015/onemap/assets/เอกสารการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐ สมบู.pdf สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2567

⁴⁸ สำนักงบประมาณของรัฐบาล .การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน 1 : 4000 (One Map). จัดพิมพ์ ครั้งที่ 1/2566 สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 26

“ข้อ 6.2 กรณีกรมป่าไม้ส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. และได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินหลังการกำหนดให้เป็นแนวเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 ให้ใช้แนวเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดังกล่าว เป็นหลัก”

พื้นที่ ต.จระเข้หิน ต.โคกกระชาย ต.สระตะเคียนและตำบลโคกกระชาย อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา ประกาศแนวเขตอุทยานแห่งชาติ ก่อนประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน **จึงต้องใช้แนวเขตอุทยานแห่งชาติเป็นหลักตามที่กำหนดไว้ในข้อ 6.2**

สำหรับพื้นที่ ต.สะแกราช และต.วังน้ำเขียว อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา และพื้นที่ ต.บุพราหมณ์ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินก่อนการกำหนดเขตอุทยานแห่งชาติ แต่กรมป่าไม้ได้ส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. สถานะของพื้นที่บริเวณดังกล่าวคงมีสภาพเป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวรในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งต้องนำ หลักเกณฑ์ที่ 5 : ป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)⁴⁹ มาพิจารณาดังนี้

“5.3 กรณีขอบเขตพื้นที่กั้นคั่นกรมป่าไม้ตามแผนที่ตรวจสอบสภาพป่า (RF) ตามบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมป่าไม้ และ ส.ป.ก. คลาดเคลื่อน พิจารณา ดังนี้

5.3.2 กรณีตำแหน่งพื้นที่กั้นคั่นกรมป่าไม้ตามแผนที่ตรวจสอบสภาพป่า (RF) ในบันทึกข้อตกลงซึ่งปัจจุบันสภาพป่าได้หมดไป **ให้ยึดเส้นแนวเขตตามตำแหน่ง RF เดิม”**

กฎกระทรวงฉบับที่ 1,144 (พ.ศ.2528) และกฎกระทรวงฉบับที่ 1,145 (พ.ศ.2528) และกฎกระทรวงฉบับที่ 812 (พ.ศ.2521) และกฎกระทรวงฉบับที่ 895 (พ.ศ.2523) เป็นหลักฐานชี้ชัดว่า พื้นที่ ต.สะแกราช และต.วังน้ำเขียว อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา และพื้นที่ ต.บุพราหมณ์ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี มีการกั้นพื้นที่คั่นกรมป่าไม้ตามกฎกระทรวงดังกล่าว มิได้ส่งมอบให้ ส.ป.ก.แต่อย่างใด ดังนั้น ต้องยึดแนวเขตเดิมของกรมป่าไม้

ดังนั้น แนวเขตของพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน ยังคงถูกสงวนหวงห้ามไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวร มิได้ความทับซ้อนกับแนวเขตปฏิรูปที่ดินแต่อย่างใด

1.3.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (One Map)

หลักเกณฑ์ดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน 1 : 4000 (One Map)⁵⁰ กำหนดอำนาจของคณะกรรมการการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (One Map) ตาม

หลักเกณฑ์ที่ 12 กรณีหน่วยงานรัฐไม่สามารถหาข้อยุติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ ให้สรุปเรื่องราวพร้อมรายละเอียดที่เกี่ยวข้องเสนอคณะกรรมการและคณะกรรมการพิจารณาเพื่อหาข้อยุติตามลำดับ

หากพิจารณาตามบทบัญญัติของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่เข้าไปมีผลในเขตพื้นที่ที่ถูกประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน อันได้แก่ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507

⁴⁹ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 47 น.29-30

⁵⁰ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 47 น.39

และพ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 จะพบว่า บทบัญญัติของกฎหมายแต่ละฉบับได้กำหนดหลักเกณฑ์การแก้ไขปัญหาคือความทับซ้อนของพื้นที่และการพิสูจน์สิทธิในที่ดินไว้ชัดเจนตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

หากคณะกรรมการการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (One Map) พิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และหลักเกณฑ์ในการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ(One Map) จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาความทับซ้อนของแนวเขตพื้นที่แต่อย่างใด ดังนั้น การพิจารณาของคณะกรรมการการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (One Map) จึงเป็นการกระทำที่มีชอบ

ดังนั้น **มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 14 มีนาคม 2566** ที่เห็นชอบตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ครั้งที่ 2/2566 จึงมีชอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ซึ่งเป็นที่มาในการจัดทำแนวเขตเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน ปี พ.ศ.2543 ขัดต่อพ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มาตรา 12 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มาตรา 6 พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 มาตรา 26 (3)

2. ผลกระทบทางกฎหมายต่อการเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2566

อุทยานแห่งชาติแห่งชาติทับลานจำนวน 1,387,375 ไร่หรือ 2,235.80 ตารางกิโลเมตร⁵¹ เป็น 1 ใน 5 พื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติจากยูเนสโก (UNESCO) ในปี พ.ศ. 2548 ภายใต้ชื่อ “พื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่” จากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญครั้งที่ 29 เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ที่เมืองเดอร์บัน สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ด้วยคุณสมบัติที่โดดเด่นตามเกณฑ์มาตรฐานในข้อ 10 คือ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดสัตว์และพันธุ์พืชที่หายากหรือที่ตกอยู่ในสภาวะอันตราย แต่ยังคงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้รวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจ ดังนั้น หากมีการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วนตามมติที่ประชุมของ คทช. ครั้งที่ 2/2566 ย่อมส่งผลกระทบในทางกฎหมาย ดังนี้

⁵¹ อช.ทับลาน.อุทยานแห่งชาติทับลานเป็นของคนไทยทุกคน โปรดช่วยกันรักษาไว้ให้ลูกหลานของเรา. สืบค้นจาก : <https://nps.dnp.go.th/parksdetail.php?id=127&name=อช.ทับลาน>. เมื่อ 8 สิงหาคม 2567

2.1 ผลกระทบทางกฎหมายระหว่างประเทศ

พื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน เป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้ระบบพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ภายใต้มาตรการพิเศษ ผ่านความร่วมมือระดับนานาชาติภายใต้การดูแลของ UNESCO. เพื่อส่งต่อมรดกเหล่านี้ให้คงอยู่แก่คนรุ่นหลัง ตามพันธกรณีในสนธิสัญญาที่ประเทศไทยผูกพันเข้าเป็นภาคี ดังนี้

2.1.1 ผลกระทบต่ออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ. 1972 (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage)

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ. 1972 (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage)⁵² เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2530 จึงมีหน้าที่ดูแลรักษา อนุรักษ์ คุ้มครอง ป้องกัน และทำนุบำรุงแหล่งมรดกโลกให้อยู่ในสถานะที่สมบูรณ์และคงสภาพเดิมมากที่สุด รวมทั้งกำหนดและทบทวนมาตรการในการดูแลและบริหารจัดการ แหล่งมรดกโลกในมิติต่างๆ อย่างรัดกุมและเหมาะสม ตลอดจนไม่ดำเนินการใดๆ ที่จะเป็นการสร้างผลกระทบ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อแหล่งมรดกโลกที่ตั้งอยู่ในดินแดนของตนเพื่อสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไปในอนาคต ตาม บทบัญญัติในมาตรา 4⁵³

พระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าวังน้ำเขียวและป่าครบุรี ในท้องที่ ต.สระแกราช ต.วังน้ำเขียว อ.ปักธงชัย ต.ครบุรี ต.จระเข้หิน ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี และ ต.สระตะเคียน ต.โนนสมบูรณ์ อ.เสิงสาง จ. นครราชสีมา และป่าแก่งดินสอ ป่าแก่งใหญ่ และป่าเขาสะโตน ในท้องที่ ต.บุพราหมณ์ ต.ทุ่งโพธิ์ อ.นาดี จ. ปราจีนบุรี ให้เป็นอุทยานแห่งชาติในปี 2524 จึงเป็นหนึ่งในหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงแนวเขตในส่วนของ อุทยานแห่งชาติทับลานที่ใช้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และขอบเขตของพื้นที่ที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง พื้นที่ดังกล่าวเป็นพิเศษ ตามหลักเกณฑ์ในการขอขึ้นทะเบียนมรดกของ UNESCO⁵⁴

ดังนั้น หากดำเนินการเพิกถอนเพิกถอนพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วน โดยไม่ได้อนุญาตองค์กร UNESCO ซึ่งทำหน้าที่กำกับดูแลพื้นที่ดังกล่าว ย่อมถือเป็นการละเมิดพันธกรณีในอนุสัญญาดังกล่าว อันเป็นเหตุให้ UNESCO สามารถดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

⁵² อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ. 1972 สืบค้นจาก : <https://www.bkkbase.navy.mi.th/info/upload/pdf/section9/c07.pdf> สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2567

⁵³ มาตรา 4 รัฐภาคีแห่งอนุสัญญา พึงรับเป็นภาระหน้าที่ในการดำเนินงานจำแนกรายละเอียด คุ้มครองป้องกัน อนุรักษ์ และนำเสนอ มรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1 และ 2 ที่ตั้งอยู่ในดินแดนของตน เพื่อสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไปในอนาคต รัฐภาคีจะดำเนินการโดยตลอดอย่างเหมาะสมเท่าที่จะกระทำได้ ด้วยทรัพยากรของรัฐเอง หรืออาจรับการสนับสนุนจากความช่วยเหลือระหว่างประเทศ หรือความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งทางด้านการเงิน สุนทรียศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคนิควิธีในบางกรณี เป็นการเฉพาะก็ได้

⁵⁴ เรื่องนำรู้มรดกโลก . Jean Lopez. “Tell me About the World Heritage” . the United Nations Educational, Scientific and Culture Organization (UNESCO), P.12 สืบค้นจาก : https://www.bic.moe.go.th/images/stories/book/translated-UNESCO/world_heritage.pdf 8 สิงหาคม 2567

กรณีที่ 1 ดำเนินการตามมาตรา 11 (4)⁵⁵ แห่งอนุสัญญาดังกล่าว คือ เปลี่ยนสถานะ “พื้นที่ป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่” ให้ขึ้นบัญชีเป็น “มรดกโลกในภาวะอันตราย” (World Heritage in Danger) เพื่อดำเนินการเจรจากับรัฐบาลไทยเพื่อแก้ไขสถานการณ์ หากไม่ได้รับการแก้ไขก็จะถอดถอนออกจากรายชื่อมรดกโลก หรือ

กรณีที่ 2 ถอด “พื้นที่ป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่” ออกจากบัญชีมรดกโลก เช่นเดียวกับกรณีเขตรักษาพันธุ์ออร์กัสอาระเบีย ประเทศโอมาน (2537-2550) ซึ่งเคยถูกถอดจากบัญชีมรดกโลกเมื่อปี พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) อันเนื่องมาจากการลดขนาดพื้นที่อนุรักษ์ไป 90% หลังจากการค้นพบน้ำมันในพื้นที่ รวมไปถึงการลดลงของจำนวนประชากรออร์กัสอาหรับ (สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกับคู่เคี้ยวเอื้องจำพวกแอนทิลอปหรือกาเซลล์) โดยไม่มีการขึ้นบัญชีรายชื่อมรดกโลกในภาวะอันตรายแต่อย่างใด⁵⁶

2.1.2 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

ประเทศไทยผูกพันเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ⁵⁷ เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2546 และอนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้ต่อประเทศไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 **รัฐไทยจึงมีหน้าที่อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยจัดตั้งระบบพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ภายใต้มาตรการพิเศษ** และกำหนดมาตรการเฉพาะด้านควบคุมดูแลและจัดการองค์ประกอบที่สำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ ควบคุมดูแลและจัดการกิจกรรมที่อาจเป็นภัยต่อความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นดินสภาพและพื้นดินระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมและชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม (มาตรา 8)⁵⁸

⁵⁵ มาตรา 11

(4) ตามกรณีแวดล้อมหรือเหตุจำเป็น คณะกรรมการมรดกโลกจะพิจารณาจัดทำ “บัญชีรายชื่อมรดกโลกในภาวะอันตราย” ซึ่งหมายถึง บัญชีรายชื่อของมรดกโลก ที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการอนุรักษ์ครั้งใหญ่หรือให้ความช่วยเหลือตามการร้องขอภายใต้ต้นสัญญาการดำเนินการอนุรักษ์มรดกโลกในภาวะอันตรายแต่ละแหล่งจะต้องประมาณการค่าใช้จ่ายในแต่ละกิจกรรมไว้ด้วย “บัญชีรายชื่อมรดกโลกในภาวะอันตราย” อาจหมายรวมถึงมรดกโลกที่ได้รับอันตรายอย่างรุนแรง ในองค์ประกอบบางส่วน หรือมีความเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วรุนแรง ที่อาจเป็นเหตุให้เสื่อมสลายหายไป หรือมีโครงการกิจกรรมพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐหรือของเอกชน เพื่อขยายเมืองหรือส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือการทำลายอันมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือเจ้าของที่ดิน หรือ การเปลี่ยนแปลงอย่างมากอันหาสาเหตุมิได้หรือการปล่อยปละละทิ้งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งหรือการจราจล หรือการสงคราม หรือความหายนะและกลียุค ได้แก่ อัคคีภัยที่ร้ายแรง แผ่นดินไหวแผ่นดินถล่ม ภูเขาไฟระเบิดการเปลี่ยนแปลงระดับน้ำ น้ำท่วม และกระแสน้ำ คลื่นสึนามิ คณะกรรมการ มรดกโลก ในกรณีฉุกเฉิน อาจบรรจุมรดกโลกดังกล่าวไว้ใน “บัญชีรายชื่อมรดกโลกในภาวะอันตราย” และเผยแพร่แก่สาธารณะ ในทันทีเมื่อใดก็ได้

⁵⁶ Thai PBS. 4 สถานที่ทรงคุณค่า “ แหล่งมรดกโลก ” ที่ถูก UNESCO ถอดถอน สืบค้นจาก : <https://www.thaipbs.or.th/news/content/337362>. 8 สิงหาคม 2567

⁵⁷ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD). สืบค้นจาก <https://dmcrth.dmcg.go.th/ckeditor/upload/files/id20/CBD.pdf>. 15 กรกฎาคม 2567

⁵⁸ มาตรา 8 การอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยทางธรรมชาติแต่ละภาคีจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม

ก) จัดตั้งระบบพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ซึ่งต้องการมาตรการพิเศษสำหรับอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

ดังนั้น การเพิกถอนพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วน เพื่อส่งมอบให้ ส.ป.ก.นำไปจัดให้ประชาชน ใช้ประโยชน์ เป็นการลดพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ภายใต้มาตรการพิเศษ ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ จึงเป็นการละเมิดพันธกรณีในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มาตรา 8

ดังนั้น การเพิกถอนอุทยานแห่งชาติทับลานตาม มติคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อ วันที่ 14 มีนาคม 2566 จึงเป็นการกระทำที่ละเมิดพันธกรณีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเท่ากับว่าประเทศไทยไม่เคารพกฎหมายระหว่างประเทศที่ผูกพันประเทศไทย อันส่งผลให้รัฐบาลไทยต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

2.2 ผลกระทบต่อกฎหมายภายในที่ให้การรองรับและอนุวัติการพันธกรณีในสนธิสัญญา

พันธกรณีในอนุสัญญาทั้งสองฉบับ ได้มีกฎหมายออกมารองรับและอนุวัติการเพื่อให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีในสนธิสัญญาอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ. 1972 และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีผลใช้บังคับในประเทศไทย

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ พ.ศ.2559

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ พ.ศ.2559⁵⁹ เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมานุวัติการเพื่อให้ปฏิบัติตามพันธกรณีในอนุสัญญา ซึ่งประเทศไทยมีหน้าที่ผูกพันที่ต้องดำเนินการคุ้มครอง ป้องกัน และอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ โดยบทบัญญัติในข้อ 4 กำหนดให้มี “คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ” เรียกโดยย่อว่า “กอม. ” ทำหน้าที่กำหนดแผนงาน มาตรการ นโยบาย และเสนอแนะเกี่ยวกับการคุ้มครอง ป้องกัน และอนุรักษ์มรดกโลก รวมทั้งเสนอความเห็นที่สอดคล้องตามอนุสัญญาฯ ต่อคณะรัฐมนตรี ประธานงานและติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ และประสานความร่วมมือในการคุ้มครอง ป้องกัน และอนุรักษ์มรดกโลกเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีในอนุสัญญา ตามบทบัญญัติในข้อ 9⁶⁰

จัดทำ,ในกรณีจำเป็น, แนวทางสำหรับการเลือก, การจัดตั้ง, และการจัดการพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ซึ่งต้องการมาตรการพิเศษสำหรับอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

จัดระเบียบหรือจัดการทรัพยากรชีวภาพที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพไม่ว่าอยู่ในหรือนอกพื้นที่คุ้มครองเพื่อเป็นหลักประกันในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ส่งเสริมการคุ้มครองระบบนิเวศ, ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ และดำรงรักษาระบบนิเวศของชนิดพันธุ์ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ....

⁵⁹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 133 ตอนพิเศษ 8 ง 108 วันที่ 12 มกราคม 25593 หน้า 1-6

⁶⁰ ข้อ 9 ให้ กอม. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการคุ้มครอง ป้องกัน และอนุรักษ์มรดกโลกที่สอดคล้องตามอนุสัญญาต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ความเห็นชอบ และเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วให้แจ้งหน่วยงานของรัฐปฏิบัติตาม

โดย กอม.ประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรีที่กำกับการบริหารราชการกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประธานกรรมการ รมต.ว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานคนที่ 1 (ซึ่งเป็นคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ) รมต.ว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นรองประธาน คนที่ 2 รมต.ว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นรองประธานคนที่ 3 ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด อธิบดีกรมสนธิสัญญา และกฎหมาย เลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 5 คนแต่ไม่เกิน 7 คน เป็นกรรมการ เลขธิการสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ อธิบดีกรมศิลปากร อธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ และอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

“กอม.” มีหน้าที่คุ้มครอง ป้องกัน และอนุรักษ์พื้นที่มรดกโลก แต่ กอม.เพิกเฉย มิได้มีข้อเสนอแนะหรือเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อคัดค้านการเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วนไปให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจัดที่ดินให้ประชาชน ทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในพื้นที่มรดกโลก จึงเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวในข้อ 9 ⁶¹ หากเกิดความเสียหายหรือผลกระทบในทางระหว่างประเทศ กอม.ย่อมต้องมีส่วนรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากกการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

2.2.2 ผลทางกฎหมายตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.2563⁶²

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2563 เป็นกฎหมายที่อนุวัติการเพื่อให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ตามระเบียบฯ พ.ศ.2543 โดย ข้อ 6 กำหนดให้มี **คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความ**

(2) กำหนดแผนงาน มาตรการและกลไกในการคุ้มครอง ป้องกัน และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม มรดกทางธรรมชาติ และมรดกแบบผสม ที่ตั้งอยู่ในประเทศ

(3) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการกำหนดให้มรดกทางวัฒนธรรมมรดกทางธรรมชาติ และมรดกแบบผสม ที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยเป็นมรดกโลก ก่อนเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลก เพื่อบรรจุไว้ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative List) หรือบัญชีรายชื่อมรดกโลกเพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญาและสอดคล้องกับแนวทางการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก

(4) ประสานงานและติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายตาม (1) และแผนงาน มาตรการและกลไกตาม (2) รวมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนเร่งรัด ติดตาม ประเมินผลและแก้ไขปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกโลก....

⁶¹ Thai PBS. (2567) “พัชรวาท ” ยันเพิกถอนป่าทับลาน 5 หมื่นไร่คืนประชาชน . สืบค้นจาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/341859> 15 กรกฎาคม 2567

⁶² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 137 ตอนพิเศษ 234 ง วันที่ 6 ตุลาคม 2563 หน้า 1-6

หลากหลายทางชีวภาพ เรียกโดยย่อว่า “กอช” ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะให้คำปรึกษาคณะกรรมการรัฐมนตรีในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและพันธกรณีตามความตกลงที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 11 (3)⁶³

“กอช” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ซึ่งเป็นคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ) เป็นรองประธานกรรมการ คนที่ 1 ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานกรรมการ คนที่ 2 ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อธิบดีกรมการท่องเที่ยว อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อธิบดีกรมทรัพยากรดินทางปัญญา อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน อธิบดีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ผู้อำนวยการศูนย์พันธุ์ชีวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้อำนวยการสำนักงาน สหภาพนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ผู้อำนวยการองค์การพิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์ ผู้อำนวยการองค์การสวนสัตว์ แห่งประเทศไทย ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ และผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (5) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่น้อยกว่าห้า คนแต่ไม่เกินเก้า คน เป็นกรรมการ เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการ และเลขานุการ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ และให้เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็น ผู้ช่วยเลขานุการของ กอช.

“กอช” มีหน้าที่ในการเสนอแนะ ให้คำปรึกษาคณะกรรมการรัฐมนตรีในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและพันธกรณีตามความตกลงที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ แต่กลับเพิกเฉย มิได้เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อคัดค้านการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วนเพื่อส่งมอบให้ ส.ป.ก. ซึ่งเป็นการลดพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ภายใต้มาตรการพิเศษที่อยู่ในความดูแลของ UNESCO ทำให้พื้นที่อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติลดลง ขัดต่อตามกฎหมายและพันธกรณีอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ จึงเป็นละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์

⁶³ ข้อ 11 ในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ให้ กอช. มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(3) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในการปฏิบัติตามแนวทาง นโยบาย มาตรการ และแผนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ กฎหมาย และพันธกรณี ตามความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนการจัดให้มี กฎหมาย การแก้ไขเพิ่มเติม หรือการปรับปรุงกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ ให้สอดคล้องกับแนวทาง นโยบาย มาตรการ และแผนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.2563 ข้อ 11 อันก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

3. ผลการเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานเพื่อส่งมอบให้ ส.ป.ก.ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2566

หากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วน เพื่อส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชนตามแนวทาง คทช. เสนอ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามนโยบายรัฐตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ วันที่ 14 มีนาคม 2566 โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ย่อมส่งผลทางกฎหมาย ดังนี้

3.1 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทำตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ วันที่ 14 มีนาคม 2566 ย่อมก่อให้เกิดการกระทำมิชอบด้วยกฎหมาย

หากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อ วันที่ 14 มีนาคม 2566 ออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วนเพื่อส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชน ตามแนวทาง คทช. ย่อมเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 มาตรา 64 ซึ่งเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า ข้อมูลการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติทับลานในปี พ.ศ.2543 ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 สำหรับใช้ในการจัดทำแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดิน

ทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติโดยมิได้สิทธิในที่ดิน เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบในการตราพระราชกฤษฎีกา⁶⁴ เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน มิได้มีบทบัญญัติใดให้อำนาจกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติเพื่อส่งมอบให้ ส.ป.ก.ดำเนินการจัดที่ดินให้แก่ประชาชนแต่อย่างใด

อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในฐานะเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกและคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ย่อมต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ พ.ศ.2559 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.2563

3.2 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบในการออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วนเพื่อส่งมอบให้ ส.ป.ก.ดำเนินการ

ถ้ากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วนเพื่อส่งมอบให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจัดที่ดินให้แก่ประชาชน ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 14 มีนาคม 2566 ซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครองมิใช่กฎหมาย ย่อมเป็นการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ขัดกับบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2545 ข้อ .1 ที่กำหนดให้**กรมอุทยานแห่งชาติฯ มีหน้าที่หลักในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ในเขตป่าอนุรักษ์ โดยครอบคลุมถึงการควบคุม ป้องกัน การฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เพื่อรักษาสมดุลระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน**⁶⁵ ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดที่กำหนดให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพิกถอนพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเพื่อส่งมอบให้ ส.ป.ก.ดำเนินการ หรือเพิกถอนพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อจัดให้ประชาชนเข้าใช้ประโยชน์

การออกพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วนเพื่อการส่งมอบให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจัดที่ดินให้แก่ประชาชน เป็นการกระทำที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ที่กำหนดไว้ชัดว่า เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง และบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติพื้นที่การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อประโยชน์ของประเทศในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติหรือนันทนาการของประชาชน และสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศตามพันธกรณีประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก อันเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

⁶⁴ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 9

⁶⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนที่ 103 ก (เล่ม 2) วันที่ 9 ตุลาคม 2545 หน้า 44

3.3 การเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วน เป็นการละเว้นหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่กำหนดหน้าที่ของรัฐไว้ในหมวด 5 การเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วน เพื่อส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชนอยู่อาศัยทำกิน ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 14 มีนาคม 2566 เป็นการกระทำที่มีขอบด้วยหน้าที่ของรัฐในการอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ปันฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล และยั่งยืนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 (2)⁶⁶ เนื่องจากพื้นที่ป่าในปัจจุบันลดลงอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2567 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่า คิดเป็น ร้อยละ 31.46 หรือประมาณ 101.8 ล้านไร่ของพื้นที่ประเทศ สภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีการทำลายพื้นที่ป่าส่งผลกระทบต่อที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอุกภัยตามธรรมชาติ น้ำท่วม ดินโคลนถล่ม

เมื่อรัฐละเว้นหน้าที่ในการดูแลให้มีการบังคับใช้กฎหมาย ตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 โดยเคร่งครัด ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 53⁶⁷ และมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 14 มีนาคม 2566 ที่เห็นชอบตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ครั้งที่ 2/2566 ให้เพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติทับลานบางส่วน เพื่อส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชน แสดงให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายของชาติและแย้งกับพ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 มาตรา 64

เมื่อรัฐไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของรัฐที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 53 และมาตรา 57 (2) ย่อมก่อให้เกิดสิทธิแก่ประชาชนและชุมชนฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการกระทำที่มีขอบด้วยหน้าที่ ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 51⁶⁸

บทความนี้นับเป็นตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐที่มีขอบด้วยกฎหมาย อันก่อให้เกิดผลกระทบทางกฎหมายทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ และเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 53 และมาตรา 57 (2)

⁶⁶ มาตรา 57 รัฐต้อง

(2) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ปันฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล และยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์ จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

⁶⁷ มาตรา ๕๓ รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

⁶⁸ มาตรา 51 การใดที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐตามหมวดนี้ ถ้าการนั้น เป็นการทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง ย่อมเป็นสิทธิของประชาชนและชุมชนที่จะติดตาม และเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ รวมตลอดทั้งฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้ประชาชน หรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ